

ARTIS MEMORA
TIVAE NATVRALIS ET ARTIFICIALIS
certa, facilis & verax traditio, quemq; exigno (vt ita
dicam) momento, rei literarie opulentissimum
reddens, experientia Laurentij Phrisij med.
Doc, diligentissime congesta,

LAVRENTIVS

PHRISIVS LECTORI PIO. S.D.P.

Plinius ille naturalis hi-
storie indagator libro septimo veterum
quorundam fretus autoritate, naturā ho-
mini nil melius, vite breuitate prestitisse,
dixit. Sententia profecto perpera, in inaltere velit hūc
vertere sensum, tenuitate etenim, cōfederationis ani-
me, cum humano corpore, omnis industria, oīs pru-
dentia, omnis quoq; ars & scientia (quę homines im **Artes**
mortales efficiunt) surripiuntur & anticipantur. Res efficiūt
est certe misera, & strennui gemitu deplangenda, hō immor-
acerbis laborib; acunabulis eductus, anteq; perfectio tales
nem aīe, ad futurā foelicitatem abilitantē (hoc est scien **Fructus**
tiarum vtilitatē) perquirat. Senio eliditur, horrenda sciētiarū
q; morte precipitat. Quare chous Hypocrates sane, vi **Hipoc.**
tam breuē, artē vero longam dixit. Sed quid assidue
iuuat, agitare querelas, cū nihil quicq; hōi (vt Apulei **Apule**
us infert) tā prosperum diuinitusq; datū, quin & tñ
aliquid sit admixtū difficultatis. Qua ppter alio tra-
mite obuiandū erit huic rei. Precato igit, primo mo-
tore, optimo ente, maxio deo (cuius pneuma rationa-
biles appetunt mētes) paruum quoddā in vnum redi-
gere disserui consiliū, q; quisq; studiosus, exigua mo-
ra, ac pauculo tps interuallo, oēs musarū crateras. Ne

Concordes sunt medico

um Satrapes memoriā offendit alido humore, flegmatico, & inhabitibus cerebri substantiā, debito plus liquidam, notanter diminui. Quibus cōsoni videntur, Plato ī phedro, & Aristoteles in .li. enigmatum, qui viros ī quacumq; doctrina prestātes, frigidos & siccos cerebro extitisse narrarūt. Pensabit quoq; hoc idem quisq; facillime, qui dicitur Aboali capite secūdo primi libri resumit, Cum humidum leuiter impressiones venari, leuius tamen depere narrat. Quare liquet frigiditate et humiditate, posterioris cerebri partis memoriā ledi, atq; in sua operatione prosterni. Quapropter in hunc modum studio sus. quisq; rē agere debet vt cōtrarijs contraria depellat. Siccātibusq; medicamētis, exuberātē liquorē deijciat. Quod mō plane dabit oculis, si nrā psequeris cōsilia.

Caput Terciū de aere.

Hinc auxilia docebimus.

quibus fragili memorię subueniēdum est, primūq; de aere et habitaculo dicemus. Volens igitur hoc vti consilio, aerē eliciat, natura vel arte calētē et arescētē, qui si natura haberi nō possit, artificio ignis fiat accensis lignis Iuniperi, querci, aut aromatibus proiectis ī viuos carbones, cuius modi habetur Laudanum, Styrax calamita, Xilaloes Xi-

lobalsamum, Gallia muscata, Gariophili, Canella & simile id genus aromatum, Vel si facilius agere lubet, candelas seu troiscos, pestilentico tempore vsuales. incendat. Domus sit luminosa clara & munda, meridionalibus et occiduis ventis minime discooperta.

Caput quartū de victu.

Atione victus palam est

mutari corpora, Ideoq; studēdum vti cibis siccitati propinquus, non tamē concoctio, ni repugnans, & nimie bilis atq; generatius, Eligantur igitur carnes gallinarū, Capponum, volatiliū minutarum, leporum iuuenum. &c. quas crebrius sumere licet assatas q̄ elixas. ceterę carnes nocuę. p̄cipue tamen mutonis et ouium, quę memorię inimicantur vt Arnoldus de villa noua instruxit. Vsus item epularum fumosarū, Allij, ceparum, porri, raphani, azimipanis, ceu loetale vitetur venenū. Legumina, lac & caseus abeant procul, Oua gallinacea recentia congruunt, pinguedine aut butiro aut oleo frixa abhorrenda sunt. Piscium oīm vsus vituperio datur, eligantur tñ squamosi in saxoso riuiulo prensi. Ex fructibus laudantur stiptici in fine prandij cōmesti, cuiusmodi mala coctana, auelanę & poma odorifera.

Arnol,

Caput quintum de potu.

Auicenna.

Plutarchus.

Plato.

Rotus sit vinum clarū. rōsel
coloris, nullo modo dilutum, quod quan-
to melioris fuerit saporis, tanto conuenienti-
us, testis est Auicēna in primo lib. Sit tamē eius potio
moderata, eo q̄ temulentia ac, oīs repletio, cerebro sūt
inimica aīale; spiritū in suis negotijs, oīfarie deuaſtan-
tes. Quare veteres (vt scribit Plutarchus) olim Lethar-
gum & obliuionē Dionysio cōsecrabāt. Plato in libro
delegibus iucundiorē vini inuitationem, sub magi-
stris cōuiuiorum sobrijs, fomitē et ingenij dixit incita-
bulū, eo q̄ modice sumptum ingenium acuit, animę
et corpori robur addit, virtutem excitat, animumq̄ ad
sua offitia alacriorem disponit.

De inanitione repletioneq̄.

Actenus de cibo et potu
dictū est, nunc de repletionē inanitioneq̄
dicetur. Desit igitur omnis facietas anxia,
ventrem grauans, corpus ignauū reddens et vim men-
tis hebetans. Oppiparorū sit amota varietas, viteq̄ ra-
tio ad summam omnium rerum redigatur moderatē
am. Deinceps danda opera, vt egestionū, lotij, sputi &
narium excrementa, natura vel arte excernantur.

De exercitio & quiete.

Dorporis item exercitamen-
ta oportuna, & multū cōducere arbitramur

eo quod congruo modo adhibita, calorem natura-
lem adaugent, superfluitates dissoluunt, et in sensibili-
ter expirare fatiunt. Quod clarius innuens Fulgentius.
us, dixit. Exercitium est humane vite cōseruatio, calor
is naturalis lima, exiccatio superfluitatum, virtutum ro-
boratio, temporis lucrum, iuuentutis debitum & se-
nectutis gaudium. Fiat tamen aluo vacua, pilis ludē-
do vel parua spera, laculando item, et exerceri in rebus
que non tantū corpus exagitant, verum etiam animū
hilarem reddunt, vt prestantissimus docuit Galenus
in libello de ludo parue sperę, pariter quoque Aristoteli
qui dixit spatari & delectari serui sunt in intellectus.

Fulgen-
tius.

Galenus
Aristo.

De venere.

Nunc succedit venus. aureis
redimita cappillis, porrigens sub melle ve-
nenū, ni immoderate papillis eius fruaris,
Coitum etenim absque parsimonia factū
medici hostem cerebri vocitarūt. Quapropter Macro-
bius saturnaliū secundo, auctoritate Hipocratis, Macro-
bius hunc paruum comitiale morbum appellauit. Con-
tinenter tamen uiuere, his quibus lex nulla interdicit,
minime persuademus, eo quod vnanimite phisicorū
um, Veneris contemptu, liquor humani generis fa-
uius non deiectus, in venenosum conuertitur vaporē
em, perturbans dehinc mentem & spiritum anima-
lem, obliuionem, Lethargum & stoliditatē inducit

B

sapiētia. Neq; legimus vnq; sapientes alicita vœnere ob tem
non ab perasse. Socrates enim Xan tippen suam non erubuit,
horret consimile infertur de Platone, Xenophonte, Aristote
vœnerē le & alijs quorū ingenia pluris diuina q̃ humana fue
re, at ne metam transgrediaris cū Marone te ad moneo,
qui ait. Nec veneris, nec tu vini capieris amore. Vno
namq; modo venus vinaq; nocent. Competens tibi si
militer sit quies, recensq; cibosumpto nulla corporis fa
tigatio, nulla mentis agitatio, sed fabulando, audien
do, oblectando, ornata sue res inspiciendo, delinien
dus est animus.

Caput sextum de somno & vigilia.

Arnol.
de uila
noua.

V paucis rem expediam /
cauendum est a somno diurno, tam matu
tino q̃ meridiano, & sicut nox quieti, ita
dies vigilię inseruiet. Arnoldus de villa noua auctor
magni noīs intraēt. quē de bonitate memorie inscrip
sit, calceatis pedibus excubere, maxime noxiū fecit.

De animi affectibus.

Pater ceteras animi affectio
nes, in hoc casu pusillanimitas & sollicitu
do horrenda perhibentur. Consimiliter &
ipsa tristitia, que animalem & vitalem sp̃s
excidio, dispergit, ossa exiecat, senium (obliuionis tugu
rium) citius solito inducit. Nimia quoq; diuitiarum
auaritia verenda est, eo q̃ animum excruciat, & intel

lectum omnino dirumpit. Quare Diogenes vt stus Dioge
dio posset vacare, maluit dolio hospitari, q̃ politissim^{es} nes
mis aulis a litteris retardari. Gaudium item modera
tum cantando, instrumēta musicalia pulsando ab om
nibus laudi datur, quod etiam ex studiosorum pro Appol.
thoplastibus diudicandum, Appollo. n. lyricen. Mer
curius vero citharoedus, qui sapientiam & eloquenti Lyricen
am simul condonāt. Icirco hij stulta decipiuntur opi Mercu.
nitione, qui musice modulationes Palladem fugare au
tumāt, cum litterarum tirunculi sine his minime sint
educendi. cithar.

Caput septimum de medicinis mira
bilis iuuamenti, earumq; ap
plicatione canonica.

Patuit ex dictis memoriā pro
pter humiditatis excessum, pati defectum,
quare contrarijs medicamentis succurren
dum oportet autem regulari via incedere, ne indecen
ti ministerio naturalem lacescat mixtionē in toto, aut
erronea sui actione, lesio particulis fiat omnibus vna.
Volens igitur hac nostra frui doctrina, per louem fir
ma & minime fallaci, constitutis & obseruatis per ali
quot dies habitatione & modo viuendi predictis, In
primis Dyana exñte insigno Geminorū, amico intui
tu Iouis & Mercurij, extra solis coitū, diametralemue
B n

Mefue
Dama.
Nicol.

positiōem, duabus vicibus in aurora, ieiuno ventre,
talem capiat potionē, cuius descriptio ex pharmapota
heca talis est. Recipe sirupi desticados vntias duas, mel
lis rosati vntiam vnam, aquarum feniculi, vntias qua
tuor, Beetonice vntias duas mixtis omnibus simul cū
drachma vna puluerum Diaplrīs cum musco arom
atizentur. Bibita pocione bina vice, Luna iam in can
cro vagante, post tenue exquisitumq̃e coenaculū hōc
pillularū, sumat pharmacū quarū virt⁹ (vt Damascō
et Nicolao placuit ac nra cōtestatur experientia) instru
mēta sensuum memoriam et iutellectum miro modo
clarificat, Ars confitiendi eas talis est. Recipe pillularū
de aromatibus, Aurearum, Lucis de qualibet massa
scrupulum vnum, incorporentur simul melle rosato,
& fiant pillule numero vndecim. Deglutitis illis, inles
ctulū te transferas, dormiendo capite coopto maneyo
indiluculo surge, hinc inde corpus mouēdo instupha
vel camera. Et sic ieiuno stomacho vsque ad meridiem
perdurato quo facto, cicerum ius absque sale et sagimi
ne epota Dehinc prandiū accede Pitagoricum quod
cum reliquijs famis, terminare opus erit. Hac vero
die ab omni medicamento quiesce, corpusque cenans
do largiori sumptu refoue Altera die mane, Sole abes
quoreis vndis redeūte, confectiōis, nostrę capito quā
titatem nucis gallicę que approbata a diuo Ioanne
Io. Da. Damasceno, confectio sapientum & eorum qui scire

desiderant appellatur. addidit tamen experientia no
stra, quedam, in hac arte miros, ac denique diuinos
fructus, producentia Quare hanc Donum sapientie
nominauimus, cuius descriptionem pro nobilissimo
secreto tenemus, Sumpto medicamine, quietus in tua
casula maneat: altera vero sequenti die, mane nates ep
lumis releuat: caput eburneo pectine perfrica: occipi
tium calentibus lintheolis exerce: rursusque Donum
Sapientie assume, Quod per quatrīduū ad minus re
iterari oportet. Pro complemento autem totius nego
tij adhuc quatuor dies sunt oportuni. Delinienda ete
nim erit posterior pars capitis linimento infra scripto,
mane in crepusculo, fricato prius capite pannis & pecti
ne vt dictum est: Vngenti tīpus is est. Accipe, rad.
rutę, buglossę fu: de qualibet vntiam vnam Castorei
etatis duorum annorum semiuntiam. Lingę auis
drachmam vnam, succi Eufraſię Gallitrici, Berbenę
cuiuslibet vntias duas medullę anacardi, drachmas 2.
Auxungie vrsing quantū sufficit, pro linimento mol
li. Facto itaque vespere per duas horas ante coenam,
pedes limphen in aqua decoctiōis Mellissę, Gallitrici
Feniculi, Maiorę, Saluie, Lauri, Roris marini, Camo
mille &c. Quę si omnia rite, vt docuimus perfeceris,
memoriam pluris diuinam quam humanam habes
bis. Prosequere igitur, & cōperta veritate, studiū tuū
ad diuinas artes: hūanas, philosophicasque fertilitates
applica: neque in spurcitijs, scomatum, tuus versetur
B iij

anim⁹, deperdis nāq; operā, & diuinus longe a te spirabit flatus Nec donū sapientiē in maleuola mēte florescit. Benedictus sit deus, gloriosus & excelsus.

De artificiali memoria.

Ubiq; d naturalis mēoria
sermonem protelauimus, nunc vero de artificiali calamus prendere licet. Que (vt Tullio placuit) nihil aliud est q̄ inductio quedam & ratio preceptiōis, quare merito naturalem presupponit, sine qua persistere nō potest. Vbi igitur naturalis paululum fluxa, artificio & diligentia hanc stringere oportet, nam cunctis memorię defectibus, Franci. Franciscus petrarcha de remedio aduersę fortune docu petrar. it, industriā mederi, non tamen sine labore, assiduoq; exercitio, de quibus minime curet sapientiam amans. Est namq; vita humana ferro similis, quod si exercetur conteritur, si vero non, tamen rubigo interficit. Sic etiam de vita, quę exercitata & non exercitata obruit & tandem consumitur. Perficitur autem artificiali memoria, locorū & ymaginum debita positione, de quibus iam sermo prodibit.

De locis & ymaginibus.

Loca chartis seu membranis in quibus scribimus, Simulachra vero characteribus assimilantur. Concernentia loca, quinque traduntur precepta. Primum, q̄ locus sit solitarius & ab hominum frequentatione immunis. Secundum, locus & ymago dissimilitudinem habeant, vt leuiter quid in loco sit comprehendatur. Tertium, loca mediocri sint magnitudinis, ne nimis magnę, vagę atq; distractę reddantur ymagines, neq; plus debito parua ne ymages propter loci angustiam confundantur. Quartum, loca in obscuritate & luciditate sint mediocria. Quintum, locorum intercapedo sit competens, quod quinque vel. vi. pedū mensura ministrat. Loca autem territorium, ecclesia, aut domus aliqua insignis condonat. Ymaginum conditiones, sunt tales, sint notę, egregię vel turpes, in vno loco non multe, nec diuersas res representantes. Vt autem res ip̄a euidentius innotescat, exemplari dogmate procedā, & primo de locis. Volo constituere loca decē intro igitur alatere templum summi collegij Argentoratē. & statim se offert ara, diuo Laurentio consecrata, quā pro primo loco reseruo. De hinc alatere dextrā versus statuitur fons baptismatis, sc̄m locū adimplēs

Ultra eundo, statera in signis introitū chori præstans
 terciū loci inditium prebet. Vterius viando perpas-
 sum, in gressus subterrati fornicis obijcitur, quartum
 locū describens. Directo amplius itinere mox apparet
 in angulo vasta columna, quintum locum vendicans
 Quam statim subsequitur, diue anne simulachrum,
 mira arte exsculptū, quod pro sexto loco detineo. Pau-
 culo ab hinc in teruallo, adheret statue ara, ejdem aug-
 christi dedicata, septimum locum præstans. Octauū
 deinceps locum. altare decem mille martiribus sacrum
 relinquit. Hinc Leonardi soluentis vincula sedes, non-
 nū locum gubernat. Decimus locus orphanorum
 dominio subijcitur. Et sic ultra procedere potes, quo
 usque sufficientem locorum venaberis portos, quorū
 si viginti quatuor habes. ter vel q̄ter in mense visitas
 chartam habes varijs ijmaginibus aptam. Loca insu-
 per sic deputata numeris assigna secundū naturalem
 numeri progressionem: adiectis literis alphabeti ac
 sillabis cū quinque vocalibus vt modo patebit oculis

1. Altare, s. Laurentij

a
e
i
o
u

2. Fons baptismatis:

ba
be
bi
bo
bu

Locus

3. Ingressus chori:

ca
ce
ci
co
cu

4. Ingressus for.

da
de
di
do
du

C

5. Statua magna.

fa
fe
fi
fo
fu

6. s. Anna

ga
ge
gi
go
gu

Locus

7. altare. s. Anne.

ha
he
hi
ho
hu

8. X. mille matirū al.

ia
ic
ii
io
iu

9. S. Leonardus.

fa
fe
fi
fo
fu

Locus

10. Domiciliū orphanorū

la
le
li
lo
lu

Locis sic dispositis, ymagines inferende sunt, quarum quedam a similitudine, quedam a gestis, quedam vero a litteris initialibus sunt incorporande, ut patebit.

Modus memorandi dictiones.

Duplici via traduntur memorie dictiones tam notae quam ignotae, prima per similitudinē ymaginis cum dictione memoranda, secunda per syllabas. Exemplum prime. Debeo memoriter tenere, Anthonium & Petrum. In primo loco pono ymaginem monachi barbati cum cruce & porco. In secundo loco, hominē senem clauigerū fronte glabellum. Exemplū secunde

C ij

vig. Volo memorie tenere dictiones ignotas hebraicas & grecas, videlicet Adonay & Kyrios. In primo igitur loco offertur. A. in quarto. do. & c. Kyrios. In nono Ky. & sic de alijs sillabis, completis locis per ordinem Alphabeti, quia hic pro solo exemplo decem loca ad impleuimus.

De modo memorando terminos substantiales.

Quod triplices sunt termini substantiales, communes. s. & proprii. Communes ut homo. Proprii ut Petrus, ad retineendum communes sufficit ymago similitudinem habens, & idem de proprijs erit inditium.

De terminis accidentalibus:

Ad memorandum terminos accidentales sufficit locis inserere ymaginem subiecti, ut si albedinem, cignum vel niuem. Si crudelitatem, Draconem. Si timorem Leporem, & ita veteres ægyptiorum. Hieroglyphicas notas tradiderunt. Similiter si deriuatas species conseruare volumus, primitiuus id facile absolueamus, ut si roseus, rosa in loco ponatur.

De orationibus & auctoritatibus:

Volens memorare auctoritatem breuem seu orationem, imprimis animaduertat eius sententiam, & huic simile in loco ponat simulachrum. Exemplum. de Nasonis versiculo de remedio amoris. Ut corpus redimas, ferrum patiaris & ignes. Primo loco intrude, vlcera tum hominem, qui ut ab vlcere puto re liberetur, a medico patitur ferro inuri. Pro initio autem versiculi, retine vocalem. V. Et sic multa carmina facillime sunt recordanda.

De modo memorandi Sermones, Collationes, Hystorias & rem quamcumque prolixam.

Volentibus difficile videtur orationes longas memoria tenere. Res tamen ipsa sat est facilis. Agendum igitur est, quemadmodum in leuatione rei ponderosæ, que si in partes secernitur absque sudore leuatur. Sic etiam diuisa oratio leuiter memorie imperimenda est. Exemplum igitur pono, quod cænone lucidius te instruit. Baptista Mantuanus in libro de vita beata, Dialogum de insatiabilitate diuitiarum.

C iij

rum inscripsit, quem memoriter seruare desidero, tum
propter moralitatē tum etiam propter elegantiam eius
In primis igitur interlocutores attendo, Adrianum. &
& Gigonem, quos superiori doctrina retineo. Dehinc
diligenter perlego dialogum, quem Gigo incipit his
verbis. Dic queso audisti ne vnq̃s quenq̃s qui sibi fa-
tis diuitiarum diceret esse. Pro hac sententiā in primo
loco virum pono grauem, in vna manu aurum ha-
bentem, cum alia vero aurum abijcientē, cui alter con-
sedeat loquens & manibus aures eius ppulsans. Hinc
respondentem aduerto Adrianum, his verbis. audiui
quidem qui hoc dicerent, qui vero sic putarent nemi-
nem vidi. In secundo igitur loco virum pono cecum,
aurib⁹ vero optime sanum. Amplius loquitur Gigo.
Rectius inquis, nam sepius aliter q̃s sentiunt loquū-
tur homines. In tertio igitur loco, hominē pono can-
tantem vel ridentem, qui illico iturus sit ad suspendiū
& sic longam recitabis orationem absq̃ difficultate si
nostram doctrinam tibi domesticam feceris. Orum
quoq̃ Appollinem in sua Hieroglyphia, peculiarem
tibi facito, qui te rerum similitudinibus in breui co-
piofissimum facit. Benedictus iterum gloriosus &
excelsus, in sæcula.

Completa est ars illa Anno. 1533. sole in. 26. gra-
du piscium existente, opera prouidi Ioan-
nis Grieningeri ciuis Argentoratē.

6 4.

Tempus.

gradus.

1. ho.	15. g.
1. m ho.	15. m g.
4. m ho.	1. g.
4. z ho.	1. m g.
1. ho.	900. m g.
1. z	15. z
4. 3	1. z

527
304
18
6

